

פנדורה

עיתון לסבי

אוקטובר 2004

לסביות **גבריות** מסוג
 אחר - הסטון בוצ' על פי
 הפסיכולוגית אורית יער
 ■ אקסים של לסביות - מה
 יש להם לומר על **גבריות**
 ■ דראג קינג בעיר הקודש
 ■ וגם **מה זה גבריות**
 על פי דנה פלג, דנה שבת,
 עדן ארזי ואחרות

דבר ראשון | ליל גליל

איש גלילי

כשפתחתי את המילון לבדוק את ההגדרה "גבריות", מצאתי שם (מלבד "תכונת הגבר") גם את ההגדרה: "הופעת סימנים גבריים שונים באישה". אם מדובר בסימנים חיצוניים, אז אני מניחה שמדובר בהליכה ברגליים פשוטות, שעירות יתר, כתפיים רחבות, חזה שטוח ותחת צר. כקונטרה, האישה המושלמת היא זו בעלת החזה הגדול, המותניים הצרים, ללא שערות על הגוף ובעלת ישבן עגלגל. מן דולי פרטון שכזו, האידיאל הנשי בעיני הגברים.

כנראה שזו הסיבה שלסביות מקפידות שלא להיראות כמוה. אני יודעת שאני ככה. אני מבזה את האידיאל הזה, משום שעצם קיומו מצביע על ההתייחסות למראה של האישה. נכון, אני יודעת שהיום רובנו רחוקות מאוד מהמקום שבו בוססו אחיותינו לפני דורות מבלי יכולת להיחלץ, אך עובדה היא שעדיין התרבות שלנו לא רואה בעין יפה נשים שמאמצות לעצמן "סימנים גבריים". עובדה היא שקל הרבה יותר להתקבל כלסבית נשית ומצודדת (או לפחות כלסבית שהיא אם בישראל, אידיאל נשי מסוג אחר).

אבל כשהמשכתי לדפדף במילון גיליתי שהמילה שעומדת מול "נשיות" היא המילה "גברות" (ולא "גבריות"), ושהגדרתה היא: "טבע הגבר". יופי, לא רק במראה חיצוני עסקינו. אלא שאחת ההגדרות למילה הזו הייתה "עליונות, או דומיננטיות". מיד עשיתי אחד ועוד אחד: אם הגברות היא כנגד הנשיות, הרי שהעליונות היא כנגד הנחיתות, הדומיננטיות כנגד השוליים. ובשביל זה לא צריך מילון. הרי זה מה שאנחנו מנסות לומר כבר הרבה מאוד זמן: בעצם אנחנו עדיין מבוססות באותו תבונה, גם אם האדרת שעלינו נראית אחרת. אנחנו שרויות במקום שהוא נחות מזה של הגבר, והדבר אפילו מובנה בשפה שלנו.

אז מה הפלא שאנחנו רוצות לאמץ לעצמנו "סימנים גבריים"? הסימנים הגבריים האלו, סטריאוטיפיים ככל שיהיו, מעניקים לנו תחושה (מדומה, או לא מדומה) של כוח ועוצמה, או במילים אחרות, תחושת עליונות ודומיננטיות. ולמי זה מפריע? לגברים. או לנשים שמאמצות את ראיית העולם הגברית, אלו שמקפידות להיצמד ל"אידיאל הגברי". כמה חבל שההיסטוריה האנושית הלבשה את הנשים בשמלות ומחוכים, כדי שיהיו פחות ניידות, כדי שיפריעו להן להתנועע, שיגרמו להן להיות לכודות וחסרות אוניס. זו הסיבה שאנחנו מעדיפות ללבוש מכנסיים. או לנעול נעליים שטוחות. או לוותר על חזייה. אני, לפחות, רוצה להרגיש נוח ככל האפשר, כמו שהרגישו הגברים במשך דורות, כדי שאוכל לבטא את עצמי בצורה חופשית. חבל רק שקוראים לזה "סימנים גבריים", כי אני דווקא לגמרי אישה וחושבת שככה גם צריכה, או יכולה, להיראות אישה.

מזל שיש בעולמנו גברים שמזכירים לנו, שאידיאל היופי הנשי הוא אופציה נוספת בלבד, ולא דרך חיים כפויה. מזל שכיום יש מקום לדראג-קווין לבטא את האופציה הזו ולאפשר לעולם להתענג על ה"אידיאל הנשי" לא רק מבחינה מינית וסקסיסטית, אלא מבחינה אסתטית גרידא. וזוהי אחת התרומות שלנו, חברי הקהילה הלסבו-הומואית-טרנסית, לעולם הדיכטומי הזה שבתוכו אנו חיים. אני מקווה שגם הדראג-קינג יתקבלו יום אחד על ידי המיינסטרים באותה המידה.

הגיליון הזה החליט לעסוק בגבריות מכמה היבטים. קודם כול, לשאול בכלל מה זה ואם יש דבר כזה, וגם כדי לברר איך זה משפיע עלינו. אבל יותר מכול רצינו לומר, שכנשים לסביות ופמיניסטיות גם אנחנו דומיננטיות, בעלות כוח, עוצמה, אסרטיביות, וכל אותן "סימנים" שייחסו לגברים. אנחנו פשוט לא מוותרות על לומר את זה ולהראות את זה. וזה לא עושה אותנו גבריות בכלל. להפך.

בשער: אופנוע ימאהה R6 ואופנוענית, עיבוד מחשב, צילום: גלית לוינסקי, הפקה: יעל רוזן

עיתון פנדורה - מגזין לסבי דו-חודשי
גיליון מס' 10, אוקטובר 2004

המזל: קל"ף - קהילה לסבית פמיניסטית
CLAF - Community of
Feminist Lesbians
P.O. BOX 22997 Tel-Aviv, 61228 Israel
Tel: 050-7512840, 054-4204647

עורכת: לילך גליל
עורכת משנה: עיב זילבר
מעצבת גרפית: יעל רוזן (בן-ארי)
חברות מערכת: נילי יקיר, דליה מרקוביץ',
דנה שבת, עדן ארזי, ויויאן, איילת טרסר,
מיכל אבס, דנה פלג
לתגובות, הערות והארות:
ת.ד. 22997 ת"א 61228,
או באימייל: pandora2003@walla.co.il

מجموعة المثليات النسوية

הגיליון הבא ייצא ב-1 בדצמבר 2004.
לוח האירועים של קל"ף, שפורסם בעבר
בעמ' 11, מופץ כעת בנפרד.
פרטים על אירועים ניתן למצוא באתר
של קל"ף, שכתובתו:
www.gay.org.il/claf

הפקת העיתון והוצאתו לאור
מתאפשרת הודות לתרומה
מיוחדת, וכן, בסיוע תרומה
של עיריית תל-אביב יפו

דבר נוסף | עיב זילבר

כמה מילים על גברים

להיות לסבית זה לא רק לחיות עם אישה, אלא גם לא להיות עם גבר. אבל האם באמת אנחנו רוצות לברוא לנו עולם ללא גברים? האם אנחנו באמת יכולות? בחדר השינה שלי לא ישן אף גבר, אף פעם. ועל הספה בסלון ישן החבר ההומו. בזיכרון של הסלולרי יש לי מאתיים שמות של נשים ורק שלושים של גברים, ויש לי אוסף של דגמי-חיים שחבל על הזמן. אבל יש לי אבא ואחים ודודים ובני דודים והרבה אחיינים קטנים ומקסימים, הבוס שלי הוא גבר והלקוחות שלי גם הם בעיקר גברים. וכן, יש איזה גבר במשרד שקודם לפניי. אני חיה בעולם של גברים ואני נמדדת גם לפי החוקים של הגברים.

להפתעתי, למדתי על עצמי שאני מאמינה בכל אותם דברים שאומרים על גברים (הכוחניות, האטימות, ומי באמת מביא את הכאב לעולם), אבל אני מבינה שגם אני, לסבית פמיניסטית עם שפם, צריכה ללמוד לחיות איתם. והדרך היא לקרוא תיגר על מה שכולם יודעים שהוא יגברי וינשי, או לפחות על מה שהוא ילא גברי וילא נשי. להציע אלטרנטיבה למשחק המסכות האכזרי של הסטריאוטיפים, שמאפשר לכל האנשים להתרחק ולהתנתק מהאנושיות שבהם: זהו משחק שברור מי בו מפסידה אבל בעצם אין בו אף מנצח. במידה רבה אנחנו, הלסביות, שוברות את הכלים של המשחק הזה, וזו בעיניי אחת התרומות שלנו לעולם.

עריכת דין

איילת טרסר, עורכת דין
משפט אזרחי ומסחרי

- ייצוג בבתי משפט.
- תכנון ובניה, ליקויי בניה.
- חוזים והסכמים בתחומים שונים.
- מקרקעין, דירות, מיסוי מקרקעין, בתים משותפים.
- תכנון נכון של העברת זכויות ונכסים במשפחה.
- סיוע ולייווי בהקמת חברות ושותפויות ובניהולן.
- ירושות וצוואות, ניהול נכסי עזבון, תכנון ועריכת צוואות.

סניפים בחיפה וברמת גן
טל': 04-8682002, נייד: 054-5331863
ayelet@zahav.net.il

היררכיות יותר. הפוטנציאל האמיתי טמון בשילוב בין השניים. זה כבר קורה, בקטן, במקומות ובתחומים שונים, ובראש ובראשונה בעידן החדש. מצד אחד, יש המון קבוצות ופסטיבלים והתמקדות בעבודה פנימית, ומצד שני, מנהיגים כמו ראם דאס, טיך נהאת האן וסטארהוק, שכותבים

נדמה לי שאין נושא שהתעסקתי איתו בשנה האחרונה יותר מנושא הגיליון הזה - גבריות. כתבתי כאן אולי יותר מפעם אחת על הצורך שלי לקבל את הגבריות, זו שבעולם וזו שבתוכי, ליצור את השילוב, כדי להרות. והזכרתי בוודאי את העובדה שגם לי, כמו להרבה לסביות שאני מכירה,

השילוב הקדוש

ועוסקים בדרכים לריפוי העולם, ולא רק העצמי. סטארהוק, אחת המנהיגות החשובות בתנועת האלה, היא יהודייה אמריקנית שהגיעה לכאן בקיצי האחרונים כדי להדריך פעילים בתנועת הסולידריות הבינלאומית (מתנדבים מרחבי העולם שמגיעים לשטחים כדי לסייע לתושבים בחיי היומיום שלהם) בדרכי התנגדות שלווה. בקיץ הזה היא מנהיגה פעילויות שונות שמציבות אלטרנטיבה לקפיטליזם האמריקאי.

התפיסה הפטריארכלית מדכאת את שני המינים, בעצם, גם אם היא שמה את הגבר, או הגבריות, בראש. לפניכם תפיסה חלופית, בריאה יותר: אנחנו נולדים משילוב מופלא ומדויק של זכר ונקבה, משני תאים בעלי כוח עצום - הכוח ליצור חיים

שהרו בהזרעה מלאכותית, יש בן. אגב, אם אתן זוכרות את "אילו יכלו הקירות לדבר 2", בפעם הראשונה אלן דג'ניס ושרון סטון עושות את זה בבית. זה נקרא Turkey Baster, על שם המזרק שבו הן השתמשו, שמשמש לרוב למילוי תרנגול הודו. עד שראיתי את זה לא האמנתי... אנחנו, כמובן, לא עשינו את זה בבית. עוד לפני הפעם הראשונה, אצל הגיניקולוג שלי, שהפך מהר מאוד לחבר (הפרטים אצלי, אם אתן מעונינות), בין מילוי טפסים

ובפניות לבדיקות שונות ולבנק הזרע, התחלתי לספר לו בדמעות ממש, כמה קשה לי עם זה. לא הייתי צריכה להגיד הרבה. הוא הבין והרגיע אותי. "בואי נקרא לזה IUI (ראשי התיבות באנגלית של 'הזרעה תוך רחמית')," הוא הציג. לקראת סופה של אותה שנה כבר לא הייתה לי בעיה עם המונח. יתר על כן, גם אם התורם לעולם לא יזכה לתואר "אבא", התרומה שלו, ערכה לא יסולא בפז בעיניי.

אני חושבת שהשלב שבו התחלתי להעריך את תרומת הזרע ואת העוצמה שטמונה בחומר הזה, שפעם היה נראה לי פשוט מגעיל, היה שלב משמעותי ביותר בתהליך שלי. באופן פרדוכסלי גיליתי שדווקא הרתיעה הזאת בתוכי נובעת מרעיון מאוד פטריארכלי (חשבתן שתוכלו לקרוא מדור שלי על גבריות בלי שהמילה הזאת תופיע כאן לפחות פעם אחת?). ציטוט: "עקביא בן מהללאל אומר; הסתכל בשלושה דברים ואי אתה בא לידי עברה: ידע מאין באת ולאן אתה הולך, ולפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון. מאין באת - מטיפה סרוחה, ולאן אתה הולך - למקום עפר רימה ותולעה, ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון - לפני מלך מלכי המלכים, הקדוש ברוך הוא" (מסכת אבות ג', הדגש שלי). במילים פשוטות: מי אתה, יבחוש בן שלולית, נולדת מגועל נפש, ואל גועל נפש תחזור, ואני אלוהים הגדול, אז תעשה מה שאומרים לך ותשתוק, כי בסוף אני זה שקובע.

אודה וקצת אבוש, הפסוק המפורסם הזה עורר אצלי במידה מסוימת שמחה לאיד. היהדות האורתודוקסית, ולא רק היא, מבזה במיוחד את דם הווסת, אבל מתייחסת בהתאם גם למקבילה הגברית. ושוב אנו חוזרות אל אותה נקודה: התפיסה הפטריארכלית מדכאת את שני המינים, בעצם, גם אם היא שמה את הגבר, או הגבריות, בראש. לפניכם תפיסה חלופית, בריאה יותר: אנחנו נולדים משילוב מופלא ומדויק של זכר ונקבה, משני תאים בעלי כוח עצום - הכוח ליצור חיים. הגוף שלנו הוא מתנה, גוף שמעצם קיומו הוא מושלם ומתאים לנו ולמה שאנו אמורים ללמוד בעולם הזה. אפילו הגוף שנראה לנו הכי מעוות, הוא עדיין מתוחכם במידה שלא תיאמן. והגוף הזה, כשהוא חוזר לאדמה ומתפרק בתוכה באמצעות "רימה ותולעה", או בדרכים אחרות, מפרה ומזין אותה. אלא אם כן, כמובן, מניחים אותו בקבר בטון אטום. ואם הגוף שלנו בסדר גמור, אז גם הנפש, בעצם. אלוהים לא נמצא שם רחוק בשמיים, אלא כאן, בלב, ואנחנו בעלי יכולת להחליט מה טוב לנו ומה לא. בני אדם, כמובן, עושים דברים איומים ונוראים, אבל הרעיון הבסיסי, על קצה המזלג, הוא שאנחנו טובים, ושצריך למצוא דרך אל הטוב הזה, לרפא את הכאבים ואת הקשיים. זאת בניגוד לתפיסה שרואה בנו יצורים רעים מטבעם, שצריך לשים עליהם סיג, ואם אפשר, סורג ובריח.

gimmel@danapeleg.com

פולחן האש או: הצתה מהירה

כמו בסרט שחזר לבן משנות החמישים, סצנה אלמותית שתמיד עובדת. אישה אדומת שפתיים מרכיבה סיגריה ארוכה ודקה על פומית ומעפעפת נוגות בריסים ארוכים, חסרת אונים לחלוטין, בוהה בחלל שמולה (מיותר להזכיר שאין ומעולם לא היה בבעלותה מצית משלה). לא עוברת שנייה ולהבה עצומה הבוקעת מ"זיפו" רב נוכחות, שורפת לה את הריסים ומעלה עננת גז חריף אל נחיריה הענוגים. השולפת הסדרתית עשתה זאת שוב. המחווה האבירית הנצחית לטובת העלמה במצוקה.

(*) Yael Rezen

איך נגיע לעולם שבו שולטת תפיסה כזאת? רק אם נבין שבכולנו מתקיים השילוב, שגבריות - או נשיות - אין משמעה רוע מוחלט, כמו שלפעמים נדמה לנו בתור פמיניסטיות. תרבויות נשיות ושוויוניות יותר של שיתוף והזנה (תרבות האלה הפרהיסטורית, האבוריגינים באוסטרליה, האינדיאנים באמריקה) נכחדו משום שלא היו להן כלים להתמודד מול תרבויות גבריות,

הן מתנהגות כמו גברים, מרגישות כמוהם, ואת הנשים שלהן הן מעדיפות הכי נמיית שאפשר. אלו הן הסטון בוך, והן נמשכות אל הסטון פם. אורית יער, שטרכה מחקר בנושא, אומרת: "טבעי שאישה תרגיש גברית, ועם זאת, זה עדיין לא אומר שהיא גבר" | לילך גליל

אורית יער. "לנפש ישנה ממשות, ממש כמו לגוף"

קשר כזה, מהן הבעיות הצפויות לעלות וכיצד מתפתחת האישיית בתוך הקשר הזוגי.

"עצם ההגדרה עצמה של הסטון בוך כוללת משיכה לנשים, ובדרך כלל לנשים הנשיות, מסבירה יער. "מבחינה מינית, הסטון בוך הן בדרך כלל אקטיביות. כי בוך יכולה להימשך לבוך – הרי לא תמיד המשיכה שלנו היא דווקא לניגוד אלא לפעמים דווקא לדומה לנו – אבל לא כך אצל הסטון בוך. ההגדרה של הסטון בוך כוללת התנהגות גברית, מיינרזם גברי, לבוש גברי, כמו גם משיכה לסטון פם. הסטון בוך מצהירה בהופעה שלה, בזהות שלה: אני נמשכת לסטון פם."

האם הסטון בוך אינן למעשה נשים שרוצות להיות גברים, טרנסג'נדריות F to M?

"עצם השאלה הזו מעיד על הלכידות התרבותית שכולנו שבוים בתוכה. הכלת הזהות הגברית – אין לה בהכרח קשר לגוף הביולוגי. הסטון בוך בוחרת בגוף שלה כאישה, היא לא רוצה להפוך את הגוף הזה לגוף של גבר. להרגיש גבר או להרגיש אישה אפשר בכל גוף, זה לא בהכרח קשור באיזה גוף את שרויה. סטון בוך רבות חשות אמביוולנטיות עם הגוף שלהן, לא תמיד חשות איתו בנוח. הן לא גבר ולא אישה, המקום אינו ברור, הן יעדיפו להגדיר את עצמן כ'משהו אחר'. כשישאלו אותן הן יאמרו שהן נשים, בגלל המין הביולוגי שלהן, אבל הזהות הפנימית הפסיכולוגית שלהן היא לא של גבר ולא של אישה."

יער מספרת על לא מעט מטופלות בעבר ובהווה, שמעידות כי חווית הגבריות שהן חשות מעוררת בהן חרדה שמשעה לא בסדר איתן, במיוחד מבחינה מינית. "לסביבת שמגלה שהיא רוצה לחדור, למשל (בדרך כלל הסטון בוך לא רוצות שיחדרו אליהן), שהיא זו שרוצה לזיין, זה עלול לעורר בה תחושה של משהו לא טבעי. כי מבחינה חברתית-תרבותית הגבר הוא זה שמזיין. גילוי כזה לרוב מעורר תגובות מאוד קשות אצל נשים. חשוב לי שנשים כאלו יידעו, "היא מוסיפה, "שאפשר להרגיש את התחושות האלה, להרגיש גבריות, כולל מיניות גברית – ועדיין להישאר נשים. כי למרות שהן יוצאות לעולם, יוצאות מהארון, חיות עם בת זוג שהשלימה עם ה'חריגות' הזו, רבות מהן עדיין חוות תחושות של חוסר ערך, של דחייה, חולי, פחד מביקורת.

לפעמים, כדי לפצות את החברה, הן נוטות לעשות ילדים. אם מישהי קונה דילדו ומדברת על זה ועל הסקס הנהדר שלה, זה לא אומר שבתוכה היא לא עשויה לחוש דחוייה. כי מוטבע בה החינוך, ההתניה התרבותית, שזה לא בסדר להיות אישה ולהרגיש דברים כאלה. זו הסיבה גם שהסטון בוך מסתירות את הגוף הנשי שלהן. כי את לא יכולה גם לרצות לחדור וגם להיראות כאישה, זה לא הולך ביחד. הייתי שמחה לפגוש יותר נשים שאין להן שום קושי ללכת עם המיניות הגברית שלהן ועדיין להיות יותר פמיות."

במחקר שנערך בשנת 1990 נשאלו נשים לסביות אם הן רואות את עצמן נשיות, גבריות או אנדרוגניות. תוצאות המחקר היו כדלקמן: 19% מהן ראו עצמן כגבריות, 25% אחוז כנשיות, והרוב המכריע, 56%, העדיפו להגדיר את עצמן כנשים אנדרוגניות. לאחרונות הייתה תחושה ערכית סביב זה: הן האמינו שהן מפותחות יותר בכך שהן לא שמות את עצמן במקום גברי או נשי, שהן פתוחות יותר, גם מבחינה מינית.

אבל את אורית יער, פסיכואנליטיקאית יונגיאנית, שרבות ממטופליה הן לסביות, זה מרגיז. כי יער אינה חושבת שלהיות מאוד בוציית, או לחילופין מאוד פמית, זה פחות אותנטי או ערכי. "זה לא נכון שמי שנמצאת בקצה הרצף היא פחות מפותחת או שונה. זה טבעי להיות סטון בוך או סטון פם," אומרת יער ומסבירה, כי "מדובר בחוויה פסיכולוגית ומינית שיש לתת לה את כל המקום הראוי."

נא להכיר: הסטון בוך

אורית יער, 48, מטפלת אנליטיקאית יונגיאנית ("ולא אינדיאנית") ומרצה בבית הספר לפסיכותרפיה, יודעת על מה היא מדברת. שם עבודת הדוקטורט שלה (מטעם אוניברסיטת אסקס שבאנגליה) הוא לא פחות מאשר "האלכימיה של האבנים", כאשר האבנים במקרה הזה הן נשים לסביות, אשר הגבריות או הנשיות חקוקה בזהותן כמו באבן. אלו הן הסטון בוך ("הגבריות"), ומולן, בקצה השני של הרצף, הסטון פם ("הנשיות"). מדובר בנשים שהזהות שלהן היא מאוד קיצונית, ברורה ולא עמומה, ואשר באה לידי ביטוי בחלק גדול מחייהן. במחקרה מנסה יער לבדוק, מדוע הזהות ה"סטונית" שלהן היא כזו שנישאת כדגל לפנייהן, וגם כיצד היא משפיעה על ההתנהגות המינית שלהן ועל בחירת האובייקט. המחקר כולל גם את השפעת הלא-מודע על בחירת בת הזוג, כיצד מתפתח

עריכת דין

עו"ד עירא הדר מומחית לזכויות הומואים ולסביות

ייעוץ וסיוע משפטי לחברי/ות הקהילה בכל תחומי החיים, לרבות זוגיות, משפחה, הורות וזכויות אחרות

- הסכמים לחיים משותפים בין בני/בות זוג
- הסכמים להורות משותפת
- אפוסטרופסות לאמהות/אבות לא ביולוגיות/ים
- כלים משפטיים להורה היחיד/ה
- צוואות וירושות
- יפוי כח הדדיים
- חוזים בעניינים שונים
- מכירת/רכישת דירות

טלפון: 03-5280247
irna23@netvision.net.il

אבן על אבן

היא ניסתה להבין מהן 'גבריות' ו'נשיות', אך לא באמצעות התכונות הסטריאוטיפיות הרגילות, כי אם מה המהות של 'גברי' או 'נשי'. המסקנה שאלה הגיעה הייתה, כי נשיות, ממש כמו גבריות, היא לא יותר מאשר חוויה. "זה משהו שאת חווה, כי הרי אין אמיתות אובייקטיביות, אלא יש הליכה אל האישה עצמה, אל החוויה שלה", היא אומרת ומוסיפה, "אם אישה יותר גברית או לא, גם אם היא חשה גבר בגוף של אישה - זו עדיין החוויה האישית שלה בתוך הגוף הנשי שלה. עובדה שקיימת חוויה כזו אצל לסביות ועדיין לא מדובר על טרנסג'נדריות, כי כאמור, הטרנסג'נדר מבקשת להיות גבר או אישה גם במובן הגופני, הגשמי, וכאן מדובר רק על החוויה הפסיכולוגית."

בכולנו קיים הכול, ולכן זה טבעי בעיני יער שאישה תבטא גם אגרסיביות, שימת גבולות, הצלחה בעולם החיצוני, ביקורת, מעשיות, רוחניות - תכונות שנחשבות "גבריות", אם כי, לדבריה, "זה עיוות תרבותי, כי הרי כל התכונות קיימות בכולנו. אם אישה מבטאת את האסרטיביות שלה, היא נחשבת בעולם כגברית, כתוקפנית, אבל אם היא לא מבטאת את האסרטיביות שלה היא נהיית דיכאונית. לכן יכולה אישה גברית לסבית ליהנות מתמיכת בת הזוג שלה, האגרסייה שלה יכולה להיות מוערכת על ידי בת הזוג, בעוד העולם הגברי בחוץ ידחה את זה. אז נכון שכיום יש מגמה של שינוי אמיתי, אבל עדיין, השינויים בעולם הם מאוד איטיים. אחד השינויים המשמעותיים הוא שכיום נשים לפחות יודעות שלגברים אין מונופול על כלום."

לסביות חסרות סובלנות

ליער חשוב להדגיש, כי הסטון בוך' והסטון פם נמצאות בשני הקצוות של רצף הזהות הלסבי, כאשר בתוכן ישנן לסביות יותר בוציות ויותר פמיות, כאלו הנמשכות לנשים שהן פחות שונות, או יותר שונות, מהן. אלו שנמצאות בקצה זוכות לביקורת מצד הלסביות האחרות. אבל לא רק הסטון בוך' זוכות לביקורת על כך שהן מחקות את הגברים. גם להיות נשית בתוך החברה הלסבית זה לא קל. "רבות יגדירו את הסטון פם כ'לסבית מזויפת' או כ'מתחזה'. היא נראית סטרייטית, והביקורת עליה כוללת בין השאר את השאלה, למה היא לא נמשכת לגברים."

יער בדקה, בין השאר, את הרקע הפסיכולוגי של הסטון פם, ומצאה שהוא כולל, בדרך כלל, פגיעה קשה מדמות גברית כלשהי. כשהיא אומרת את זה, היא מודעת לביקורת שהיא עלולה לספוג בשל השייך של לסביות עם פתולוגיה, ועל כך היא עונה: "אני מאמינה שסטון פם, שעברה התעללות מגברים, מצאה לעצמה פתרון אמיץ ויצירתי: להיות עם אישה גברית. זה מעיד על בריאות נפשית ומינית. הרי בבסיס היא נמשכת לגבריות, ומאחר שאיבדה אמון בגברים, היא מוצאת בסטון בוך' פתרון טוב עבורה."

בתיאוריה היונגיאנית קיים מושג ה"אנימוס", שהוא בעצם "החלק הפנימי המודחק". כלומר, לכל אישה יש גבר פנימי, הפוטנציאל הגברי שבתוכה, שבגלל התניות חברתיות ותרבותיות הודחק והושקע. כדי שגבר או אישה יהיו שלמים, עליהם להיות בקשר עם ה"אנימוס" שלהם, עם תכונות החבויות ה"הפוכות" שבתוכם. "כנשים, חינוכו אותנו להדחיק את התכונות שנחשבות 'גבריות'. זו הסיבה שאך טבעי הוא שאישה עשויה להרגיש גברית - היא פשוט מחוברת רגשית לחלקים הגבריים שבתוכה ונותנת להם ביטוי."

מאחר שזה קיים אצל כולן, יכולות הסטון פם להתעלות מעל הצד הגופני ולהתייחס למהותה של הסטון בוך'. הסטון פם יכולה לראות מעבר לגוף הגברי של הפרטנרית שלה, לראות את האישה שלה. "ממילא ביחסים לסביים אנחנו יכולות ליצור חילופי תפקידים", אומרת יער, "ממילא אנחנו משוחררות מן התפקידים הנורמטיביים של גבר-אישה. אנחנו יכולות בעזרת הדמיון ליצור משהו שהוא מעבר לגוף הפיזי."

מהי נשיות: מהי גבריות

אורית יער, שבמסגרת 48 שנות חייה לנהל זוגיות עם גבר (ממנה יש לה ילדה,

ה ס פ י ק ה

כיום בת 27), ואחר כך לחיות גם בזוגיות מלאה עם אישה, וללדת עמה ילדה (כיום בת 5), אומרת, כי "על פי יונג, לנפש ישנה ממשות, ממש כמו לגוף. להרגיש גבר זה מציאותי וממשי כמו להיות גבר במובן הפיזי. לפעמים הנפש נפרדת מהגוף, היא חשה שונה. לכן, זה טבעי שאישה תרגיש גברית, ועם זאת, זה עדיין לא אומר שהיא גבר". במסגרת המחקר שלה

אסי מון שרי
במופע דראג, ירושלים
צילום: אורלי כרמי

מאותגרות זין

"דבי אליעזר בן יעקב אומר: מניין שלא תצא אישה בכלי זין לכולחמה? ת"ל (תלמוד לומר): לא יהיה כלי גבר על אישה, ולא ילבש גבר שמלת אישה - שלא יתקן איש בתיקוני אישה." (מתוך הגמרא)

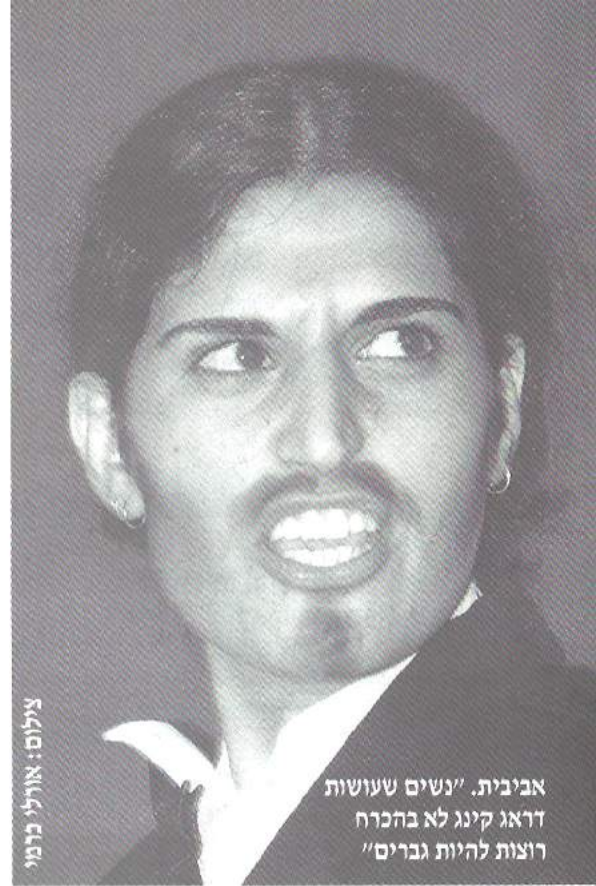

כך אמרו חז"לינו, אבל אפילו הם, בחוכמתם הרבה, לא שיערו בנפשם שהדייקית המצוידת היטב של דורנו, ליטרלי, תאתגר את האיסור הזה ותממש אותו ככתבו וכלשונו על דרך השלילה. זה לא זין, זה האקסטנשן שלה. זה כן זין, אבל כזה שמחובר לפרסונה הנכונה. זה אותנטי וזה מתאים בזמן ובמקום הנכון וזה משלים את מה שהחסיר הטבע בחסדו. כן, כך ברא אותך הטבע, אבל עם קצת דמיון ומחשבה חופשית ואיזה 950 ש"ח אפשר להגיע גם למחוזות אחרים, נעימים ויפים לא פחות.

(*) Yael Rozen

ילדה טובה ירושלים

**מסתבר שירושלים לא מייצרת רק מצעדים
בינלאומיים. אביבית, דראג קינג מסוג חדש,
כבר מוכרת לרבים בקהילת הבירה. "הנראות של
נשים בלבוש גברים ולהיפך. ועוד על הבמה. היא
חשובה ומעידה על כך שאנחנו כאן". דראג קינג
בעיר הקודש | יסמין מקס**

אביבית. "נשים שעושות
דראג קינג לא בהכרח
רוצות להיות גברים"

צלום: אורלי כרמי

בלבוש גברים ולהיפך, ועוד על הבמה, היא חשובה והיא מעידה על כך שאנחנו כאן. ירושלים נשאת קדושה גם עם הלסביות, ההומואים, והדראגקווינס.

אנקדוטה קהילתית

אביבית מרבה להופיע עם דראג קווינס, כך למשל ההופעה שנערכה לאחרונה ב"שושן" (שאביבית מגדירה אותו כ"גיי בר היחיד והמוצלח בירושלים"), אשר פעם בחודש, בימי רביעי, נערך בו ערב נשים. "הופעתי עם גיל גלינה-פורדוברה, מלכת דראג ירושלמית ותיקה ומוכשרת. היה לנו חיבור טוב מאוד. הופענו בחלק ממוחזה בברודוויי. יש לי הרבה רעיונות להרבה הופעות דראג משולבות. עבודה משותפת עם דראג קווינס מאוד משעשעת. זה יותר אטרקציה בשבילי להופיע עם אנשים מאשר לבד."

מה, לדעתך, ההבדל בין דראג קווינס לדראג קינגס?

"אני מרגישה שהגברים שמופעים בדראג באמת רוצים להיות נשים, הנשים שעושות דראג הן להפך, הן לא מעריצות את הדמות הגברית אלא צוחקות עליה. נשים שמופיעות בדראג קינג לא בהכרח רוצות להיות גברים. יש לי משיכה רבה לדמויות נשיות, לעשות דראג הפוך על הפוך. במסיבה של סטרייטים עשיתי את חוה אלברשטיין. אני נורא אוהבת לעשות דמויות של גברים שמרגישים שהם נשים, כמו פרדי מרקורי, למשל, או אלטון ג'ון. בדרך כלל אני נמשכת לדמויות נשיות שהומואים נמשכים אליהן, בכלל אומרים לי שאני הומו כלאו בגוף של אישה."

את רואה את עצמך ממשיכה את הדראג מחוץ לבמה?

"חלק מהריגוש זה להופיע. בעקבות המשיכה שלי לדראג אני לומדת משחק, זה מה שנתן לי את ה'פוש' האחרון. אני מרגישה היום הרבה יותר מקצועית, מרגישה את העוצמה על הבמה. אני אוהבת את הצלילות המבטים שלי עם הקהל, למרות שמסוכן להתבלבל מהקהל... דראג קווינס יגידו שדראג זאת דרך חיים, אבל לדעתי לא צריך להיות פטליסטים לגבי זה, זה רק עוד אלמנט בחוויה ההומו-לסבית, מיוחדת ונבדלת מחוויות אחרות."

ירושלים נשאת קדושה

אביבית, אוטוטו 30, אושיה ירושלמית, ידה בכול ויד כול בה; מריכוז קבוצת הנשים בבית הפתוח, ריכוז פעילויות הבית, ועד ארגון מסיבות נשים בירושלים, והמון פרויקטים ייחודיים וחדשניים. ואם זה לא מספיק, היא גם מטפלת בשיאצו ויועצת תזונה. מהצד השני של הטלפון מזמינה אותי אביבית למופע דראג קינג שהיא מעלה בעצמה.

למה דראג?

"הייתי רוצה לראות בעצמי דראג קינג, ולא כל כך יש. רציתי להופיע, לבטא את האמנות שלי על הבמה מול אנשים, זה נותן אווירה יותר עליזה במסיבות, זה איזשהו ביקוש היתולי. אני לא רגילה לדבר על דראג קינג, אני פשוט חיה אותו," היא מזהירה.

הכול התחיל ב"הצדעה לטלוויזיה הלא חינוכית", שהעלתה אביבית ביחד עם שתי חברות במצעד הגאוה בירושלים ב-2003. למעשה, הייתה זו הופעה קינקית של שירי ילדים פרובוקטיביים. "הייתי מלכת סאדו, מאוד חשופה, ולבשתי דילדו."

ואיך הגיב הקהל?

"לא הרגשתי שם מיניות, אלא חופש עשייה וחופש מחשבה, חופש יצירה וחופש לסגנון חיים באשר הוא, איך שאת רוצה."

ספרי על הפעם הראשונה שלך כדראג קינג.

"הופעתי עם אשר, שהיא כיום אושרת, ליידי דיי, עשינו יחד דואט במסיבת נשים בירושלים, וצילמו אותנו ל'איה ושירלי בטלוויזיה. יש משהו מרגש שבפעם הראשונה שלך גם הטלוויזיה נמצאת בקהל. כדי לא להיבהל מהקהל ומההיסטואציה, התרכזתי בדמות."

דראג בעיר הקודש?

"זה כמו כל הנוכחות הנראית של הומואים ולסביות בירושלים. הנראות של נשים

קיטי באטלר לבושה בגדי גבר מופיעה על הבמה, נאן היושבת ביציע בווה בה מוקסמת. בהמשך מופיעות השתיים במופע דראג קינג משותף. קסם בריטי של ה-BBC, במיני סדרה לעברית "מגעים אסורים" (מישהי רוצה לנחש למה?). זה לא מפתיע שהסדרה מעוררת השראה באביבית, דראג קינג ירושלמית.

מצלמה הקרחות

עדיין לא ברור מדוע, אך מסיבה כלשהי קורה לעתים שלסבית מתחילה, או אחת כזאת שבודקת את מצב השתייכותה המוגדרת, מגלחת את שיער ראשה לחלוטין. האקט, בין אם נעשה כגישוש אל עבר העולם האחר ובין אם מתוך רצון לנקות את הראש מתסרוקות קודמות, מהווה הכנה והתחלה חדשה לקראת הבאות. ומכאן, הכול פתוח, הקרחת נוצצת והאישיות נבנית והולכת.

(*) Yael Rozen

נשים קוראות גבר

מעט מאוד אמניות עוסקות בגבריות בצורה מפורשת. נסרין מזאו ודפנה שלום בחרו לטפל דווקא בגבר הפלסטיני ובגבר המזרחי, המוצגים בו זמנית כמדוכאים וכמדוכאים

דפנה שלום, "משה דיין 53", מתוך: "שפת אם". אמנית: טל בן צבי, משכן לאמנות עין חרוד, 2002

האם אני נראה ערבי? איך נראה בעיניכם גבר ערבי? מאזוי לא הסתפקה בשאלות הסמליות שמעלות העבודות. הכחנה לפרויקט היא ערכה סקר שבדק מהו הדימוי הערבי השכיח בחברה הישראלית. הנשאלים היו עוברי אורח בעיר חיפה. מרביתם הגדירו את הגבר הערבי במונחים שלא היו מביישים את הרטוריקה האנטישמית, וזאת בעיר שחלק לא מבוטל מתושביה הם ערבים.

משותפים בין הפורטרט שצילמה שלום ובין צילומיה של מזאו. נראה כי ה"אחרים" של הצבר חולקים יחד כמה מאפיינים שיוכיים המכונים בשפת היומיום "חזות מזרחית". האתוס הצברי חרד מן הגבריות הזו. מאז פרויקט "כור ההיתוך" ועד ימינו הוא מנסה לנכס אותה מן התרבות, או לפחות לעשות לה דה לגיטימציה. "ערס", "פרח" ו"טעם ערבי" – זה הכינוי שלהם בשפה. נוכחותם נתפסת כאיום לבנטיני מתמיד על הלבן. האיום הוא אסתטי, מוסרי, תרבותי, וגם אם הוא לא לגמרי רציונלי, הוא שם.

העבודות של מזאו ושלוש מייצרות מהלך ביקורתי כפול: קריאת מיקומו ומעמדו של הגבר לצד הצבת שאלות על דימויה ומעמדה של האישה. מזאו עושה זאת דרך דיוקן עצמי שבו היא מופיעה כמחבלת מתאבדת. בתצלום היא נראית עוטה כיסוי ראש דתי, כשעל פניה פסוקים מן הקוראן הנאמרים לפני יציאה לפיגוע. אך הפסוק שנחרט בגוף נכתב בשיבוש "קל". המילה אלוהים הוחלפה במילה "הוא", רוצה לומר: "הוא" – הגבר, הוא האלוהים של האישה. הפורטרט הזה מציג בפנינו אישה שדמותה משרשרת את אוסף הדיכויים שנרקח מתוך יחסי הגומלין שבין הפטריארכיה והכיבוש.

גם בסדרה של שלום מופיעות דמויות שונות של נשים: אימהות ובנות בשלבים שונים של החיים, שמייצגות ביחד פער בין דורי, אך גם חיבור מטריד, שכן למרות הבדלי השנים והזמן, שתיהן קפואות במעמד האחר שכפתה עליהן האסתטיקה ההגמונית.

מזאו ושלוש בוחרות לתקוף את המבנה ההרמטי דווקא דרך דמות הגבר. הגבר שסומן כאחראי הסמלי המובהק של הפטריארכיה והדיכוי, עובר בעבודות פירוק מעניין שמציג אותו בו זמנית גם כמדוכא וגם כמדוכא, ואולי אף מתקוף הנסיבות, כאחד מערצני השינוי. אשרי המאמינה.

אולם, אם לרגע ראינו בין הדמויות הללו ובין הגברים הישראלים דמיון פיזי מסוים, הרי שזה נגזר באחת. פיגועי ההתאבדות מציינים את החרדה האולטימטיבית מן הגבר הערבי. חשיפת ה"טאבו" מוציאה את הגברים המצולמים מידידת אל מחוץ לגבולות ההכלה וההשייכות. באחת של רגע הם חוזרים להיות האחר-הפראי-המסוכן-הפרימיטיבי-המלוכלך-הלא רציונלי, זה שלא ניתן לצרוך אותו יותר כאדם, כאזרח וכבעל זהות לגיטימית.

גם דפנה שלום מטפלת בגבר שנמצא מחוץ לדימוי ההגמוני. שלום צילמה סדרה של תמונות "ביוגרפיות" בבניין המגורים בו גדלה. באחת התמונות קלטה המצלמה טעם מסלון השיכון הסטנדרטי, במרכזו ניצבת כורסה גדולה ועליה יושב-נשען גבר בגיל העמידה. הגבר שמן, כהה עור ומקריח. על פרקי ידיו השעירות הוא עונד שעון וצמיד גורמט מזהב. על חריגתו מן הקונבנציה החזותית הצברית נוסף גם העיסוק שבמהלכו הונצח, עיסוק החורג במוצהר מן התפרטי הגברי ההרואי. לא, הוא לא חורש ולא זורע, אלא מתגלח. במקום פעולה קולקטיביסטית הוא מבצע בפנינו פעולה אישית-בנאלית-אינטימית-קוסמטית, אולי אפילו נשית משהו.

זהו הגבר הרגיל, השכן ממול, לא דמות גדולה מן החיים. הגבר הזה ושכמותו אינם מופיעים בגבריות, דמותם לא הפכה לסמל או לאיקונה מקומית, למעשה הם לא מייצגים בתרבות שום דבר מעבר להם עצמם. התרבות לא נתנה מאחוריהם היסטוריה הרואית, היא לא קשרה סביבם כתרים של גבורה ולא העניקה להם מקום בזיכרון. שלום מעמתת את הצופים עם האנונימיות של האיש המזרחי ועם קיומו הנוכח-נפקד. הקיום הזה נמצא אמנם ביומיום, בשגרה, בטריוויה, אך בו זמנית אומרת לנו שלום, הדמות הזו נעדרת לחלוטין מן הנצח שמעניק עולם הדימויים הקולקטיבי. עיון מדוקדק יותר בעבודות ימצא קווי מתאר

כדי להתחקות אחר מאפייני הגבריות המקומית, צריך להרחיק לכת לימי הבראשית של האידיאולוגיה הציונית. אחת היצירות הראשונות של הציונות הייתה הפנטזיה הקולקטיבית של "היהודי החדש", שנרקמה כנגד דימויי הגוף האנטישמיים. נוכח הפרופיל הגרוטסקי שהוא ניסחה הלאומיות היהודית תחביר גופני אחר, שהחליף את הגוף היהודי המובס ב"יהדות השרירים", בפלמחני"ק וב"יפי הבלורית התואר". הגוף החדש הגשים אוסף מגוון של תכונות נעלות: חוסן נפשי, כושר סיבולת גבוה, יכולת פיזית מרשימה ונחישות. דוקרני מבחון ורך מבפנים – צבר. אל התכונות הללו נוסף גם מבחר הרואי של תפקידים: הגבר החדש חרש וזרע ושמר ונלחם, על חייו ועל חיי האומה כולה. בכוח הליבידו של הגוף הוא בנה את הארץ, עיצב את הדור, קלט עלייה ואף היה ל"מגש הכסף" של האומה. ב"תעודת הזהות" שלו נרשם: מוצא – מזרח אירופאי, לאום – יהודי, "דת" – ציונית, ולרוב חילונית.

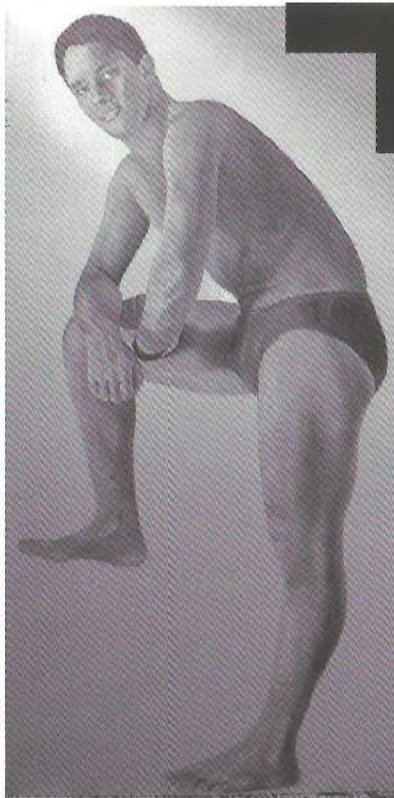
הדמות האיקונית הזו מלווה אותנו עד היום. דיוקנה מתנוסס מעל כרזות, בולים, תצלומים ויצירות אמנות, שהפכו לחלק בלתי נפרד מן הקאנון התרבותי. כמה מן הייצוגים הדומיננטיים האלו נבנו בשדה האמנות. די להזכיר את תצלומי החלוצים של קלוגר ולרסקי, את פסלו של דנציגר – "נמרוד", את "אנדרטת הגבורה ללוחמי נגבה" של רפופרט, את כרזותיו של וליש, חיתוכי הלינוליאום של בן-מנחם, ציוריהם של לובין, גוטמן, ראובן וסימון, ועוד רבים אחרים.

נוכח העיסוק הגברי האינטנסיבי בדמות הגבר, בולט מספרן המועט של האמניות העוסקות בגבריות בצורה מפורשת. נסרין מזאו ודפנה שלום בחרו לטפל בכמה מן העבודות שלהן דווקא בגבריות האחרת: בגבר הפלסטיני ובגבר המזרחי. פרט לעיסוק האינטנסיבי של אמנים מקומיים בגבריות "אחרת" כמו הגבריות ההמוסקסואלית, שדה האמנות כמעט ואינו מעסיק את עצמו בגבריות שחורגת מן הדימוי ההגמוני. העבודות של מזאו ושלוש מנסות לטפל בגבריות המודרת, זו שהתפתחה מחוץ לדימויים השגורים ומחוץ למודל הארכיטיפי של הצבר.

נסרין מזאו, בוגרת טרייה של מכללת ויצ"ו חיפה, הציגה בפרויקט הסיום שלה תצלומי תקריב של שישה צעירים פלסטינים, שגילם נע בין 20 ל-30 שנה, כולם צולמו עד גובה הכתפיים, כשפלו גופם העליון חשוף ושיערם רטוב. כל הגברים צולמו על רקע לבן, כולם מופיעים בתמונות חסרות שם. מכנה משותף נוסף שמלכד את הגברים יחד הוא היותם קרובי משפחה של מחבל מתאבד.

מזאו פורשת בפני הצופה את פרטי הפרטים של "הגבר הערבי". תקריבי הפנים שהיא מצלמת מבקשים מן העין הישראלית לצלול לעומקם של האף, השפתיים וזיפי הזקן, במבט כמעט מיקרוסקופי. הדמות הישירה של הגברים מטילה עלינו, הצופים, שאלות נוקבות: מי אני בעיניכם? האם אני שונה מכם?

גברים בצד

"היום אני מבין שאשתי מחפשת משהו אחר ממה שיש לי להציע לה" ■ "אני מאוד גאה על זה שהיא ממשיכה לחפש מה שטוב לה" ■ "הבחירה שלה לא נוגעת אליי" ■ "היא לא בהכרח התחתנה איתי מפני שאני רגיש" ■ "אם הייתי יכול, הייתי נמנע מלהיות במגע עם העולם הזה". שלושה גברים, אקסים לשלוש לסביות. תשמעו מה שיש להם לומר | ויויאן

שתחשוב על הילדים שלנו. היום הילדים יודעים, כי הם חיים איתה ועם החברה הנוכחית שלה. אני משתדל לא להיכנס יותר מדי לנושא הזה עם הילדים, והם גם לא מעלים את הנושא כשהם איתי. אם זה כבר עולה, אני מנסה להיות אובייקטיבי עד כמה שאפשר.

האם יש לך קשר לבת זוגה של אשתך לשעבר?

"אנחנו נפגשים בימי הולדת של הילדים והן באות יחד לקחת את הילדים מביתי לפעמים. כפי שאמרת קודם, אצלה אני לא רואה יותר את הלסביות, אולי מפני שיש לה תפקיד חשוב בחייהם של ילדיי, היא טובה אליהם, אוהבת אותם ודואגת להם והם אוהבים אותה."

מה חשבת לפני כן על הומוסקסואליות? משהו השתנה מאז שנודע לך שאשתך לסבית?

"האמת היא, שלא חשבתי שזה משהו שאי פעם אצטרך להתעסק בו, וזה באמת לא ממש השפיע עלי עד לפני 4 שנים. היום אני מבין שאשתי מחפשת משהו אחר ממה שיש לי להציע לה. אני לא יכול להגיד שיש לי רגשות חיוביים מאוד כלפי הומוסקסואליות, אבל אני יודע שהסיבות לכך הן לא אובייקטיביות. אני גם חושש קצת לגבי בחירותיהם של ילדיי, לא הייתי רוצה שיהיה

הסוף עם עצמה." יונתן אינו היחיד שמעדיף לא לקרוא לילד בשמו. גם אמיר, 50, צלם אמנות, אומר שהוא לא בטוח שזוגתו לשעבר היא לסבית. "אולי היא דו מינית", הוא מסביר. "יודעתי שיש לה היכולת להיות עם נשים, כי היא סיפרה לי על זה עוד קודם."

יש הבדל מבחינתך אם היא לסבית או דו-מינית?

"ההגדרה לא חשובה, לא לי, לפחות. היא חשובה למסד, או אולי לקהילה ההומו-לסבית. לי אין בעיה עם דו-מיניות, להפך, לדעתי זה יותר חכם, יותר גמיש, יותר נכון, אולי."

המקרה של בני נשמע פחות "אידיאלי". בני, עובד היי-טק בן 44, היה נשוי לאשתו במשך 8 שנים ולפני 4 שנים הם נפרדו. רק לאחר הפרידה נודע לו שאשתו בעצם לסבית. כשאני שואלת אם לא חשד במהלך הנישואין, הוא אומר שהוא לא הרגיש ולא ידע. "גיליתי את זה בדרך הקשה", הוא מספר, "וכמובן שמאוד כעסתי וגם לא האמנתי שזה יכול להיות אמיתי. הרגשתי שעובדים עליי, למרות שהעובדות היו לי מול העיניים."

מה עשית כששמעת שלאשתך יש בת זוג?

"ביקשתי ממנה שתסיים את הקשר עם אותה בחורה, ביקשתי

שהסכימו בסופו של דבר להיחשף מצאתי הרבה מאוד קבלה והבנה, קצת גאווה, ולא מעט פתיחות. ולראיה, כאשר אני מציגה את הנושא בפני יונתן, 43, שנפרד מאשתו לפני 4 שנים, ואומרת לו שאני מראיינת בעלים של נשים לסביות, הוא מזדעק: "אני לא בעל של אף אחת ואף פעם לא הייתי. גם אני וגם אשתי לשעבר השתמשנו במילה 'אישי', זה הרבה יותר נכון."

הכחשה ופראון

לאחר תשע שנים משותפות, קמה יום אחד אשתו של יונתן והודיעה שהיא חוצה את הקווים. "זה לא היה ככה", הוא מתקן, "השינוי לא הגיע בהפתעה. הרגשתי בזה קודם, וגם היא הייתה מאוד כנה וישירה לגבי זה. זה דבר שאדם לומד על עצמו תוך כדי תנועה, וברגע שהיא הרגישה שיש כיוון כזה, היא מיד סיפרה לי."

אז לא ידעת שהיא לסבית כשהתחתנתם.

"לא ידעתי אז ואני גם לא יודע היום אם היא יודעת שהיא לסבית. לדעתי, היא עדיין בודקת את הנושא עד

זה לא היה פשוט, להצליח להגיע לשלושה גברים, אקסים של לסביות, ולגרום להם לספר לי על החוויה שהם עברו כשהם גילו שהנשים שלהם מוותרות עליהם, הגברים, למען זוגיות עם אישה. אפילו הנשים "הגנו" עליהם, הן פחדו "להעיר את המתים", לא רצו לחשוף את בני הזוג לשעבר לשחזור החוויה. זו הסיבה ששמותיהם של כולם בדויים. יכולתי להבין אותן. בוודאי לא היה להן קל לעמוד מול הגבר שלהן ולומר לו שהן מעדיפות אישה אחרת על פניו.

אבל למרות שציפיתי להיתקל בהרבה הכחשה וכעס, בסך הכול הופתעתי לטובה. נכון שלא שמעתי את קולם של הגברים הפגועים, המרירים, הנוקמים - אלו שלא הסכימו לדבר, אבל בין הגברים

ארגז הכלים השלם

חלומה הרטוב של הלסבית המדוגמת. שיהיה שלם, מקיף, מעודכן ומלא כל טוב. שיהיו בו הברגים הנכונים בזמן הנכון, המקדחה עם ה"לוק" ההולם ועם החלפים הנכונים ועם הרטט המדויק. אין עונג גדול מזה של אשת ארגז הכלים השלם, השולפת בננו-שולגות את הכלי המתאים לסיטואציה, בבואה לחלץ נסיכה במצוקה.

הפסטיבל הלסבי ה-3

10-11 בדצמבר 2004

סוף סוף, לאחר 5 שנים,
מתקיים הפסטיבל הלסבי
במתכונת המסורתית,
באווירה נעימה,
נינוחה וחברתית.

בחוכמת: סדנאות חווייתיות,
הרצאות, רבי-שיח, פעילויות
ספורט, מרחון סרטים,
מוכנים ומסיבה. במקום
תופעל שמרטייה לילדים
בכל היילאים.

כדי שתוכלו להבטיח את
מקומך, מומלץ להירשם
בהקדם. תינתן הנחה
לנרשמות בהרשמה מוקדמת.
מספר המקומות מוגבל!

לפרטים נוספים והרשמה:
אורה: 052-8770592
וייאן: 052-3829038

הצטרפות לוועדה המארגנת:
טל: 054-4204647

<http://www.claf-il.org/festival>

קוצץ הציפורניים הקטן

יש
לה אחד
במגירה
בעבודה ואחד
בבית, בארון המקלחת,
אחד באוטו, בתא
הכפפות ואחד נוסף אצל
האקסית, דווקא הכי
טוב שלה, והיא לא מעיזה
לבקש אותו בחזרה. עם כל
סימן לצמיחה והתחדשות,
היא שולפת את הקרוב
וגוזמת בחדווה. זהו
הרגל המתלווה לשיחות
טלפון ארוכות, לצפייה
בטלוויזיה, בשעות משבר
קשות ולשיחות עם אימא
שלה. בעבודה אומרים לה
שיהיה לה יפה אם תגדל
ציפורניים, אולי תעשה
איה פרנצ' או משהו. זה
יוסיף לה לחן של היד, או
משהו כזה, והיד הרי היא
כרטיס הביקור של כל
אישה. היא מתבוננת בכף
היד שלה ומדמינת איך
היא מונחת על הידך של
החברה שלה. כן, כרטיס
ביקור מצוין יש לה.

(*) Yael Rezen

והתפתח ולכן היא לא בהכרח
התחתנה איתי מפני שאני רגיש.
לא הייתי נעלב אם היו קוראים
לי רגיש, אבל כן הייתי נעלב אם
הייתי מגלה שאשתי לשעבר בחרה
בי בתור פשרה."

**האם להיות רגיש עושה אותך פחות
גבר?
"ממש לא!"**

**חשבת פעם על האפשרות להיות עם
גבר בעצמך?**

"יצא לי הרבה לדבר על זה עם
אשתי לשעבר, במיוחד אחרי
שהיא סיפרה לי על עצמה. בדקתי
את הנושא עם עצמי, אבל אני,
אין לי משיכה לכיוון, אלה להפך,
אני מרגיש דחייה למחשבה. אני
לא יכול לראות את עצמי שם.
גם מגישישים שנעשו כלפיי מצד
גברים אחרים אני יודע שזה ממש
לא מושך אותי."

לחזור אחורה?

כשאני שואלת את בני אם היה
חוזר כיום לאשתי לשעבר, הוא
אומר שזה לא רלוונטי, משום
שכיום יש לו משפחה חדשה.
למרות זאת הוא מוסיף, "אילו
הייתי לבד, אולי הייתי בודק את
האפשרות הזו, אבל רק בתנאי
שתהיה בטוחה במאה אחוז בזה
שהיא איתי ורק איתי, בלי לסטות
לצדדים."

יונתן, לעומת זאת, מגלה יותר
פתיחות. "לא הייתי שולל את
זה על הסף," הוא אומר, "בתנאי
כמובן שזה יהיה בגילוי לב
ובכנות."

**היית מקבל אותה גם אם הייתה
מנהלת מערכות יחסים עם נשים
באותו הזמן?**

"כן. אני מבין שאני לא יכול להכיל
את כל מה שהיא צריכה, ואם זה
חלק מהעניין, אז הייתי מסכים
גם לקשר מסוג כזה, כמובן רק אם
האישה שווה את זה."

גם אמיר אומר שהיה שוקל לחזור
לחברתו לשעבר. "זה יכול היה
להיות אידיאלי," הוא מסביר,
"כי היום היא פתוחה יותר
לנושא ולעצמה. אני בכלל חושב
שהקהילה לא מספיק סובלנית
כלפי נשים וגברים דו-מיניים.
גם הם מחויבים לבחור. פרידה
קאלו עצמה טענה שמניוון זה
לא דבר סטטי, וחבל שבקהילה
ההומו-לסבית לא מבינים את
זה." ואילו יונתן מוסיף משלו:
"יחסים הטרוסקסואלים הם לא
יותר או פחות טובים מיחסים
הומוסקסואליים. כל אחד עושה
מה שטוב לו. ברור שהקשר עם
אשתי לשעבר הפך אותי מודע
יותר, בעיקר לקיפוח הנוראי
שמתקיים כלפי הומוסקסואלים."

שחי עם זוגתו במשך 4 שנים
(לפני 8 חודשים בלבד הם נפרדו),
לא נבהל מהשאלה. "יכול להיות
שאני יותר רגיש מגברים אחרים,
דווקא נוח לי עם ההגדרה הזאת,"
הוא אומר. "אני לא מאצין, והצד
הנשי שלי לא

מפחיד אותי.
להפך, ככל
שאתה רואה
את הצד הנשי
שלך אתה
יותר גבר,
לדעתי, כל
עוד אתה לא
מתבייש בו.
זה הכול עניין
של מודעות."

**חשבת פעם
על האפשרות
להיות עם
גבר?**

"הייתי פעם
עם גבר.
ה ח ל ט י
ש מ ב ח י נ ה
מינית זה יכול
להיות אולי
טוב, אבל זה
לא מושך אותי
מעבר לזה."

בני, לעומת
זאת, מתייחס לזה
אחרת. "הבחירה של אשתי לשעבר זו
הבחירה שלה, היא לא נוגעת אליי.
אני אותו בן אדם שאיתו היא
התחתנה. כיום יש לי אישה חדשה
שאני אוהב, ולא נראה לי שיש לה
בעיה עם הגבריות שלי. וגם מה זה
להרגיש גבר? אין כזה דבר ממש.
זה פשוט כמו שאישה מרגישה
נשית, ככה גם גבר מרגיש גברי."

**ולדעתך, זה נכון שנשים לסביות
נמשכות לגברים "רגישים"? אתה
חושב שאתה רגיש במיוחד?**

"אולי אני יותר שם לב לדברים
מסוימים, יותר מקפיד, אכפתי,
ואפשר לקרוא לזה רגיש. אבל
כאמור, אני לא חושב שהאופי שלי
קשור לבחירה המינית של אשתי.
עד כמה שידוע לי, היא לא הייתה
לסבית כשהתחתנה איתי, לכן אני
לא יכול לייחס את הבחירה שלה
בי לרגישות שלי. אני מחובר, או
מנסה להיות מחובר, לכל צד שבי,
וכנראה שגם קצת לצד הנשי שלי,
אם אכן הוא קיים. זה בהחלט לא
עושה אותי פחות גבר."

גם יונתן חושב שאין קשר בין
הבחירה של אשתי באישה אחרת
לבין היותו רגיש יותר או פחות.
לדעתו, את זה צריך לשאול אותה.
"נכון שהיא אומרת שיש בי צדדים
מאוד רגישים," הוא אומר, "אבל
אני משוכנע שהיא לא הייתה
בעולם הזה כשהתחתנו, זה הלך

להם קשה בחיים בגלל זה. האם
דעתי השתנתה בנושא? רק לגבי
אשתי ובת זוגה. אני רואה את
זה כחלק מאישיותן. אבל בן אדם
זר הומוסקסואל? לא יודע... אם
הייתי יכול, הייתי נמנע מלהיות

עירית רמזוביץ, "ללא שם", שמן על דיקטו, 2 X 5.1

יותר מדי במגע עם העולם הזה."
כשאני שואלת את בני אם הוא
גאה באשתי לשעבר, הוא מצליח
לחלץ רק ש"אני גאה בהישגיה
כאימא ובהישגיה המקצועיים."
יונתן, לעומתו, מפרגן הרבה יותר.
"למרות ששילמתי מחיר," הוא
מודה, "אני מאוד גאה באשתי
על זה שהיא ממשיכה לחפש מה
שטוב לה ולא מסתפקת במה
שיש. היא עושה את זה עד הסוף.
לפעמים אני מתחרט על זה שאני
לא המשכתי לחפש כשהייתי צעיר
יותר."

ומה לגבי הילדים?

"כשאנשים סביבי תוהים איך זה
עם הילדים, האם אשתי לשעבר
ואני מגדלים את ילדנו חשופים
ליחסים לסביים - אני מוצא
שאין לי שום קושי או פקפוק לגבי
זה שהם עדים ליחסים לסביים
מלאים. אולי זה יכין אותם טוב
יותר לחיים מאוחר יותר, יהפוך
אותם פתוחים יותר לנושא הזה
ובכלל."

גברים "נשיים"

שאלתי את הגברים שמולי אם
הם מסכימים לטענה, לפיה נשים
לסביות נמשכות לגברים רגישים,
או לכאלה שמחוברים יותר ל"צד
הנשי" שלהם, והאם זה הופך
אותם ל"פחות גברים". אמיר,

חשבון נפש

לנוצרים יש תא וידוי, לחובבי פרויד יש ספה, ולי יש רק יום אחד בשנה. ואיך אעמוד בתפילה והיא לא אמרה לי מפורשות; 'סלחתי'?

צאנו תחת שבתו. כמה יעברון וכמה יבראון, מי יחיה ומי ימות, מי בקצו ומי לא בקצו. אני דופקת על דלתה, פתחי לי, לבי אליך, מחלי לי, על ייסורי האהבה שייסרתך, ראשי נמלא טל, רסיסי לילה. בשם האהבה ובשם החלומות שהיו לנו, מחלי לי. אבל הדלת סגורה, אף מילה. מי במים ומי באש, מי בחרב ומי בחיה, מי ברעב ומי בצמא. האם תתני לי לגווע על סף דלתך?! לא תזכרי לי חסד נעוריי, אהבת כלולתיי?! אדם יסודו מעפר וסופו לעפר, משול כחרס הנשבר, כחציר יבש, כצל חולף, כענן כלה, כרוח נושבת וכחלום יעוף, וגם האהבה – סופה לגווע, סופה כרוח נושבת. לא, אין מחילה. כי עזה כמוות האהבה, קשה כשאל הקנאה. מידת הגאווה, האגו הפגוע שלי מתעורר, אולי ההשפלה שלי, הכאב הזה – זו נקמתה, ואיך אעמוד בתפילה והיא לא אמרה לי מפורשות: 'סלחתי'! על משכבי בלילות ביקשתי את שאהבה נפשי, ביקשתי ולא מצאתיה...

"דרשו ה' בהמצאו, קראוהו בהיותו קרוב" (ישעיה נ"ה)

חודש אלול, ראש השנה ויום כיפור – זמן לחשבון נפש. צלו הכבד של היום הזה מעיב, מכאיב, ומחייב לחשוב על תיקון. החיים שלא מיציתי, האמנות שלא יצרתי, הילדים שלא ילדתי, התפילות שלא התפללתי, הזמן שבזבזתי, האהובות שאכזבתי, הכאב שכאבתי, שהכאבתי. אשמתי, בגדתי, גזלתי, דיברתי דופי.

לנוצרים יש תא וידוי, אפשר להיכנס אליו ולקבל מחילה, לחובבי פרויד יש ספה שעליה הם יכולים להתוודות, ולי יש רק יום אחד בשנה, יום אחד להגיע אליו נקייה, יום שבו אני אמורה לקבל מחילה על כל החטאים כולם.

על מצוות שבין אדם למקום יום הכיפורים מכפר, בהכרת החטא, וידוי וקבלה לעתיד. היום יבוא, השמש תפנה ותבוא, הגוף תשוש, השפתיים יבשות, המוח מרוקן, ואז חשים את התרוממות הרוח ותחושת ההקלה, כי עם בוא השמש, כמו בכל שנה, יכפר ויסלח. אבל על מצוות שבין אדם לחברו אין יום הכיפורים מכפר, עד שירצה את חברו. ואני – יעצתי רע, כזבתי, לצתי, מרדתי, ניאצתי, סררתי, עוויתי, פשעתי, צררתי, הקשיתי עורף, וכל באי עולם יעברון לפניך כבני מרום, כבקרת רועה עדרו מעביר

דנה לארדוד | דנה שבת

לסביים או לא לסביים

דנה שבת חושבת שהאכיינים לסביים לא צריכים להיות "גבריים" או "נשיים" ומחפשת הברקה לשונית חדשה

על אסרטיביות, ולמעשה גם לא על התנהגות כוחנית ואלימה, כשם שלנשים אין מונופול על רכות. עצם קיומה של הבוץ' תומך בטענה הזו, אז מדוע לקלקל אותה על ידי שימוש באותה מילת תואר "גבריים"?

אבל לא תמיד מזוהים הסממנים האלה עם גבריות. כאשר אישה מזוהה עם

תכונות שנחשבות "גבריות", בתספורת קצרה, מכנס וגופייה מרושלת, קול נמוך, מבנה גוף וסגנון הליכה הנחשבים "גבריים" (שאני מאוד מתקשה לנסח אותם באופן שיכלול את כל הבוציות שאני מכירה) – אותן נשים "נראות לסביות". גם הלסביות וגם החברה מזוהות נשים עם מאפיינים גבריים – כלסביות.

מאפיינים, באופן כללי, אינם דבר שלילי. יש נשים שפשוט אוהבות את הסממנים האלה. הן אוהבות לגלח את הראש "מספר 1 במכונה", ואחר כך להתהלך ברחוב "ולהרגיש הכי זייקית בעולם". זה נותן להן תחושה של כוח ועוצמה. האישי הוא פוליטי, וסממנים לסביים כאלה משייכים אותנו, מגדירים לנו את ה"שבטי" שלנו. אותם הסממנים גם יכולים לפגוע, כאשר הם גוררים תגובות משפילות ברחוב. בנוסף, הסממנים הללו יוצרים שוב קיטלוג ודרישה לקונפורמיות. כלסביות המעוניינות לטשטש את ההגדרות הקשוחות של המגדר, אנו רוצות להראות שהקטגוריות "גבריים" ו"נשיים" הן בסך הכול הבנייה חברתית. אך בזמן שאנו דוחות הגדרות מגבילות מן הכיוון הפטריארכלי, נראה ששוב אנו קובעות הגדרות מגבילות – הפעם לשם יצירת זהות.

האם הלסביות מאמצות במכוון מאפיינים הנתפסים כגבריים על מנת להגדיר את עצמן? האם זהו אקט של מחאה, או טעם אישי, או כורח חברתי? השאלות הללו מתווספות לשאלה הבלתי פתורה: האם התכונות הללו הן מולדות או נרכשות. והאם קודם הייתה הבוציה בעלת משיכה למשחקי כדורגל וטיפוס על עצים, ובעקבות כך הפכה ללסבית, או שבגלל השונות שלה מן הבנות האחרות היא העדיפה לרכוש תחביבים והתנהגות שהייתה מקובלת אצל בנים?

לא משנה מהי התשובה לשאלות הללו, מאפיינים לסביים אינם, או לא צריכים להיות, "גבריים" או "נשיים". הם פשוט מאפיינים לסביים. אנו – הלסביות – צריכות להגדיר אותם ולהטעין אותם במשמעות. אם נגדיר את עצמנו רק על ידי התנגדות לתכתיבים פטריארכליים, הרי שנישאר עם אותן הבניות חברתיות קיימות. באופן אישי, אני מחפשת הברקה לשונית שתאפשר לי לא להשתמש במילה "גבריים" או "נשיים" כאשר אני מתייחסת לתכונות של בני אדם. לסביים או לא לסביים.

"בת כמה את?" "מאיפה?" "לס או דו?" "פם או בוץ'?" – זהו סדר השאלות הכמעט קבוע הזכור לי מן התקופה שבה עוד האמנתי בשיחות היכרות בציט. מאוחר יותר ניסיתי את מזלי באתרי היכרות, וגם שם מסרו הנשים פחות או יותר אותם הפרטים, ונטו לסווג את עצמן או את בת הזוג המבוקשת על פי הקטגוריות "נשיות", "בוציה", או לפעמים בחלופת הביניים – "טום בוי". אין ספק שכל המשתתפות בשיח הלסבי ידעו בדיוק למה הכוונה: ה"פם" היא בעלת מראה "נשי" ו"לא נראית לסבית", ו"בוציה" היא בעלת מראה והתנהגות שנחשבים בחברה ל"גבריים". ה"טום בוי" נראית כמו נער תמים.

אבל מה באמת אומר לנו התואר "גברית" על האישה? האם זה אורך השיער שלה? עד כמה היא שרירית? האופן שבו היא הולכת? בכל פעם שאני נתקלת בהגדרות האלו מן הרצף

הגברי-נשי, אני תוהה מה גורם לנו להמשיך להשתמש בהן, כאשר בעצם, כנשים לסביות, אנו רוצות לקעקע את החלוקה לקטגוריות הללו.

לכאורה, הבוציות הן אלו שמאתגרות את החלוקה המגדרית. הן נשים, ללא ספק, אך מסרבות לאמץ את המאפיינים המגדריים הנשיים. הן אינן מתאפרות, לא עוטות על עצמן אופנה "נשית", לא מדברות בקול ובנימה נשית. אלא שהבוציות אינן מוגדרות רק על דרך השלילה, אלא מאמצות אף סממנים שבחברה נתפסים כ"גבריים": לא רק חולצות, זיקט, נעליים, עניבה, בושם של גברים, אלא אף התנהגות "גברית" המתבטאת בצורת הליכה, צורת דיבור, אסרטיביות, ביטחון, וכדומה.

מרתקת במיוחד העובדה, שבכל פעם שמישהי מנסה להסביר או להדגים מהי בוציה, היא מצרפת גם הסתייגות: "אבל...". אבל, כי למרות כל התיאורים הגבריים המוחספסים שהוזכרו לעיל, הבוץ' היא רכה ופגיעה מבפנים. ההסתייגות כמו באה לומר: אל דאגה, הבוץ' רק נראית גברית, אבל מבפנים היא אישה. מיותר לציין כי לגברים אין מונופול

נעלי גיבורות

כדי לזהות לסבית גזעית עם תעודות ועם אילן יוחסין מכובד, יש להתבונן היטב תחילה בנעליה. סימן היכר שאמינותו הוכחה כבר, הוא זוג נעליים מאסיביות או בוטס מסוג אחר כלשהו. לא תמצאו אותה נועלת סנדל קיץ דק עקב או נעליים מוזהבות מצויצות. מוזיה נוגע ללב הוא לראות לסבית עם פאסון מתבוננת בחלון ראווה של חנות נעלי גברים ונאנחת בצער. למה, למה בשם אלוהימיה, הם לא מייצרים נעליים כאלה גם במידה 39...

בנים גידלתי ורוממתי

התאהבתי. גיליתי שגדל אצלי בבית מאהב לטיני, שאוכל כמו טנקיסט אחרי גיבוש, מסרית מהרגליים כמו חמת גדר, חתיך אלוהי כשהוא נקי, ומתכרבל כמו גור חתולים מפונק. מה עוד צריכה אישה בימינו?

כשזוגתי הייתה בהיריון עם בננו הבכור, לקח אותה אבי מולידי לשיחה בארבע עיניים וביקש שתלד בן בכור. באסרטיביות של מאפיונר שרמנטי הודיע לה שיהיה זה חכם מצדה ללדת בן. בכל פעם היה מנדנד לנו ובפיו אותה הברכה: "לא חשוב אם זה בן או בת, העיקר שיהיה בן זכר!" לפני שאתן מתפלצות מהלחץ הפיזי המתון, מילה קטנה להגנתו של אבי. לאיש הרחום והחנון הזה יש, ישמור השם, שלוש בנות! לא אחת לא שתיים, שלוש! אני הבכורה. ושלא תחשבו שאין לי אבא מדהים, שלא לומר חמאה שבדית, בכל הנוגע אלינו. פתאום אני נזכרת, שכשהיינו קטנות קרא לנו שמואל, משה ובטטון. איכשהו אחיותי (הסטריותיות) כבר לא מכוננות כך, אבל אני נותרתי שמואל, ועוד איזה שמואל. אבל, כמו שפרויד היה אומר, לפעמים שמואל הוא רק שמואל...

בקיצור, ילדנו איך לא, בן, והיום התותח בן חמש וקצת. בהתחלה זה היה מוזר, הדבר התלוי הזה, במקום החריץ המסורתי, וגם כל עניין ברית המילה והרגשות העוינים כלפי המוהל והדמעות. זוגתי טענה בתוקף שרק בגלל שזה מצחיק את כבודו שם למעלה, הוא מביא לזוג לסביות גברים

בדלת האחורית. אוקצור, איך שנולד, התאהבתי. כן, אין דרך אחרת לתאר את זה. גיליתי שגדל אצלי בבית מאהב לטיני לוחט, שיכול להשתין בכל עת איפה שמתחשק לו (אפילו מהחלון של האוטו) ושלא מתוכח על איזה שמלה ילבש לגן וגם לא צריך לעשות לו שעה וחצי קוקיות. אוכל כמו טנקיסט אחרי גיבוש, מסרית מהרגליים כמו חמת גדר, חתיך אלוהי כשהוא נקי, ומתכרבל כמו גור חתולים מפונק. מה עוד צריכה אישה בימינו!! רק אתמול הייתה לי יציאה פולנית ושאלתי אותו: "מה יהיה שיום אחד תיקח אותך איזה פוסטמה?" והוא ענה לי: "אימא, כבר אמרתי לך, אני מתחתן עם אימא שירה. אל תיעלב, אני אוהב אותך, ואני בטוח שיום אחד גם את תתחתני." שתקתי, כי לא רציתי לקלקל לו את השלב האדיפלי.

כשהיה בן שלוש נכנסתי להיריון, אחותי כבר הייתה עם שני בנים משלה, ואבא שלי, שאיבד את חוש ההומור שלו, לקח אותי הצדה ואמר: "צחקנו, צחקנו, עכשיו שזו תהיה בת." ואני, שלקחתי אותן ברצינות, העלבתי את הרופא שעשה לי סקירת מערכות. כשהוא הכריז "זה בן!" שאלתי אותו, "ד"ר, אתה בטוח? תסתכל טוב."

כשהייתי בחודש שמיני פגשתי אצל הספר שלי אישה מבוגרת אחת נחמדה לאללה, טינה רג'ואן קראו לה, כל הזמן היא הביטה בי במבט של מכשפה ידעונית, ולבסוף אמרה: "בת, נכון?" "לא, זה בן," עניתי. "וראים!" היא אמרה. את זוגתי זה רק הצחיק, וככה נולד הנסיך הגאון הקטן (בן שנה ושמונה), וזה פשוט מדהים, שתי נשים עם שני גברים קטנים. ואצלנו אין אפלות: כולם מורידים את הזבל, כולם אוהבים ציצי גדול.

גברים, גבירותי, גברים

האם גבר יכול להבין אישה? האם ניתן למצוא שפה מגשרת? אני מקווה שאולי דווקא מהמקום שלי, הלא מוגדר, בין זכר לנקבה, אוכל אני להוות גשר

בתחילת דרכי ניסיתי לאמץ לעצמי מספר סממנים כדי להתאים את עצמי ל"מודל הנשי". זה היה נורא קשה. זו לא הייתי אני, שבדרך כלל הרגישה הכי נוח בגיינס וטי-שירט, אבל כנראה היה הכרחי. כמו נשים גנטיות, שנולדו לתוך החוויה הנשית ועוברות את שלב השמלות, הסרטים והאיפור בגילאים הצעירים בניסיון להתאים עצמן למה שמוצג לנו על ידי החברה בטלוויזיה, בפרסומות, בבובות הברבי - כך גם אני. לאחר זמן גיבשתי, כמו כל אחת, את סגנון הלבוש שלי (שנשאר גיינס וטישירט) ואת ההתנהגות שלי.

אני, שנולדתי זכר וגודלתי כגבר, האם באמת הייתי גבר? בטוח שלא הייתי גבר טיפוסי. אבל מהו גבר טיפוסי? היום מדברים על הגבר המטרסקסואל, זה שמתחבר ל"צד הנשי" שבו, שמקפיד על טיפוח הגוף, שאסתטיקה חשובה לו. האם אלו הדברים המייצגים את הנשיות? רבים מספרי המדע הבדיוני, העוסקים במפגשים בין תרבויות שונות, נוגעים בנושא הבסיסי של הבנת כוונתו של האחר. האם גבר יכול, או יוכל, להבין אישה? האם ניתן למצוא שפה מגשרת? מדברים על "גברים ממאדים, נשים מנגה", שתי פלנטות נפרדות, שפות נפרדות. לוס איריגארי (Luce Irigaray), בספרה "מין זה שאינו אחד" (הוצאת רסלינג, 2003), כותבת: "היא עד אין קץ אחרת ב-עצמה. זו ללא ספק הסיבה לכך שנאמר על האישה שהיא מתענת, בלתי מפוענחת, נרגשת, קלת דעת... מבלי להזכיר את שפתה, שבה היא מתפזרת לכל הכיוונים ומותירה 'אותו' חסר יכולת למצוא בדבריה מובן עקבי כלשהו... יש להאזין לה באוזן אחרת, כמו 'משמעות אחרת', המצויה תמיד בתהליך של אריגת עצמה, של נישוק עצמה באמצעות מילים, אך גם של התרה ממילים כדי שלא להיקבע."

ואכן, השפה היא גברית וההגדרות הן גבריות. האישה אינה מצויה בשפה, אינה מיוצגת ומובהרת כגבר. לטענת איריגארי, הכול מתחיל מאיברי המין. איבר המין הזכרי, שהוא בעל צורה, מוגדר, נראה לעין, אחד. לעומתו, איבר המין הנקבי, המורכב מלפחות שני מרכיבים (שפתיים) הנוגעים זה בזה כל הזמן, אינו בעל צורה מוגדרת. כך גם האישה ומכאן מורכבותה והקושי של הגברים להבין.

הפחד מגברים יש לו, לצערנו, על מה להתבסס: הזעם על אפליה של נשים. אבל לא כולם כאלו ויש רבים יותר כיום שאינם כאלו. אני אוהבת נשים. אני מעדיפה חברת נשים ובגלל הסיבות שנמנו אפשר להבין מדוע

אני מחפשת את הסביבה הבטוחה הזו. אך כשאני שומעת נשים, לסביות פמיניסטיות אדוקות בעיקר, מדברות על גברים בזלזול, אפילו בהתנשאות, לבי נחמץ. כן, גברים במובנים רבים הם פשוטים יותר, מורכבים פחות, וזה דווקא יפה בעיניי. הדברים ברורים. מה שנאמר הוא מה שמתכוונים לומר. וזה לא הופך אותם לנחותים יותר. גם אני, מהמקום הלא מוגדר שלי, בין זכר לנקבה, רואה את השוני הקיים. דווקא מהמקום הזה אולי אוכל להוות גשר.

אני??
 שמלה??

הפלצות שאוחזות לעתים
 בנשים מסוג מסויים, כאשר נודע להן שלארוע שאליו הן מוזמנות יש להגיע לבושות בצניעות. היינו - שמלה או חצאית. החלחלה הראשונית לא חולפת ואף גוברת, כאשר מסבים את תשומת לבן בעדינות לכך שחצאית הולכת עם גרביונים, וגרביונים הרי לא הולכים עם הדוק מרטינו האהובות. המבוכה רבה והתוצאה תהיה: הגברת בשינוי אדרת. האישה שאהבתן מאווששת חרישית ומפלסת בגולמיות את דרכה, נושאת שמלה, שמשוליה מציצות, גאות ואהובות, זוג נעלי הדוק הישנות והטובות...

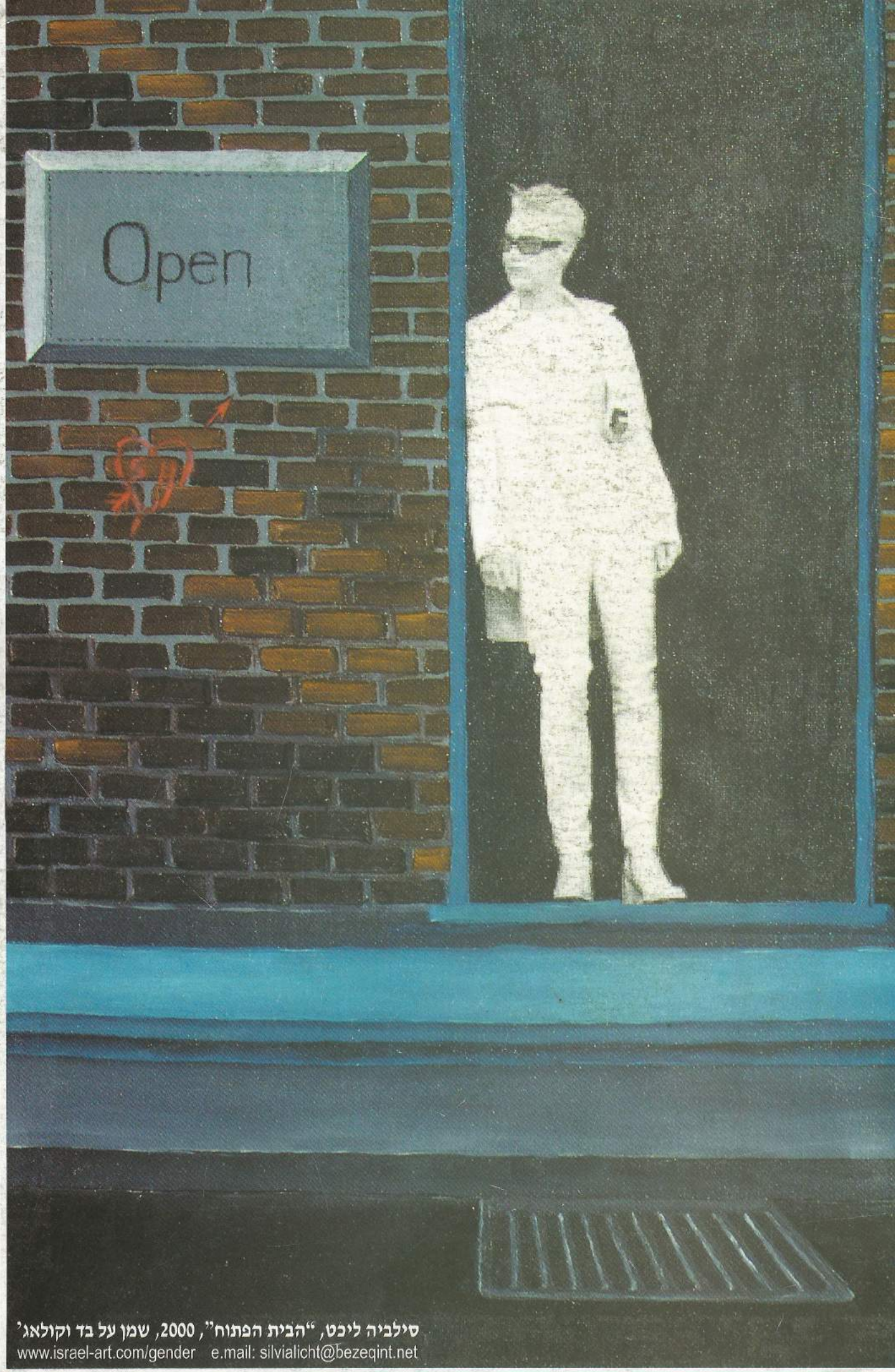
(*Yael Rozen)

מקום
לאמנות

בחסות:

ArtSpace

חלל לאמנות בינתחומית

סילביה ליכט, "הבית הפתוח", 2000, שמן על בד וקולאג'
www.israel-art.com/gender e.mail: silvialicht@bezeqint.net

שבה בן יהודה
מעבדה לצילום מקצועי

רח' דרך מנחם בגין 19, בית הדר, ת"א
טל: 03-5602492 פקס: 03-5660135
e.mail: lab24@sby.co.il

S.B.Y.
COLOR LTD